

М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті
Северо-Казахстанский университет имени М. Козыбаева
Тарих, экономика және құқық факультеті
/Факультет истории, экономики и права
«Қазақстан тарихы және құқық» кафедрасы/
Кафедра «История Казахстана и право»

БЕКІТЕМІН/УТВЕРЖДАЮ

Академиялық мәселелер жөніндегі

Басқарма мүшесі

Член Правления по академическим
вопросам

 А.Х. Нурпеисова

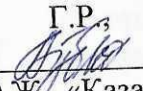
20 04 2026ж.

ТАЛАПКЕРЛЕРГЕ АРНАЛҒАН ҚАБЫЛДАУ ЕМТИХАНЫНЫҢ БАҒДАРЛАМАСЫ

7M02201 «ТАРИХ» білім беру бағдарлама бойынша
(жоғары)

ПРОГРАММА ВСТУПИТЕЛЬНЫХ ЭКЗАМЕНОВ ДЛЯ АБИТУРИЕНТОВ
(на базе: высшего)
по образовательной программе 7M02201 «ИСТОРИЯ»

Бағдарлама әзірленді:

1. Ильясова Г.С., «Қазақстан тарихы және құқық» кафедрасының меңгерушісі
2. Аубакирова Г.Р., «Қазақстан тарихы және құқық» кафедрасының аға оқытушысы
3. Кусайнов О.Ж., «Қазақстан тарихы және құқық» кафедрасының оқытушысы

Отырыстарда қаралды және бекітуге ұсынылды:

Университеттің академиялық кеңесі

хаттама № 11 «20» 04.2026 ж.

Университеттің АҚ Төрағасы Нурпеисова А.Х.

Факультет Кеңесі «Тарих, экономика және құқық».

хаттама № 6 «16» 04.2026 ж.

Факультеттің сапа жөніндегі кеңесінің төрағасы

 Д.Т. Конырбаева

«Қазақстан тарихы және құқық» кафедрасы

хаттама № 7 «06» 03.2026 ж.

Кафедра меңгерушісі

 Г. С. Ильясова

Программа разработана:

1. Ильясова Г.С., зав. кафедрой «История Казахстана и право»
2. Аубакирова Г.Р., ст. преподаватель кафедры «История Казахстана и право»
3. Кусаинов О.Ж., преподаватель кафедры «История Казахстана и право»

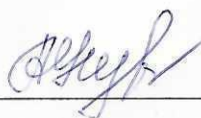

Рассмотрена и рекомендовано к утверждению на заседаниях:

Академического совета университета

протокол № 11 «20» 04.2026 г.

Председатель АС университета

Нурпеисова А.Х.

Совета Факультета истории, экономики и права по академическому качеству

протокол № 6 «16» 04.2026 г.

Председатель совета по качеству факультета

Д.Т.Конырбаева

Кафедра «История Казахстана и право»

протокол № 7 «06» 03. 2026 г.

Заведующий кафедрой

Г. С. Ильясова

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА

Бұл бағдарлама М.Қозыбаев атындағы СҚУ-дың 7М02201 «Тарих» білім беру бағдарламасы бойынша түсетін талапкерлер мен шетел азаматтары үшін қабылдау емтиханы – сұхбаттасудың мазмұнын айқындайды. Қабылдау емтиханының бағдарламасы орта арнаулы және жоғары білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына (МЖМБС) сәйкес әзірленген.

Бағдарлама «Қазақстан тарихы және құқық» кафедрасында жасалып, 7М02201 «Тарих» білім беру бағдарламасы бойынша оқуға қабылдау үшін сұхбаттасуға дайындық пен оны өткізуге арналған.

Бағдарламада емтиханды ұйымдастыру мен өткізу туралы жалпы мәліметтер, талапкерлердің теориялық дайындығын бағалауға арналған тақырыптар мен сұрақтар тізімі, әр пән бойынша әдебиеттер тізімі және бағалау критерийлері көрсетілген.

Сұхбаттасу барысында талапкер тақырыптар бойынша білімін көрсетіп, қойылған сұрақтарға нақты әрі түсінікті жауап бере білуі тиіс.

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Настоящая программа определяет содержание вступительного экзамена - собеседования абитуриентами на базе высшего образования, а также иностранных граждан, поступающих в СКУ им. Козыбаева по направлению 7М02201 «История». Программа вступительного экзамена разработана в соответствии с ГОСО среднего специального и высшего образования.

Программа разработана на кафедре «История Казахстана и право» и предназначена для подготовки и проведения вступительного экзамена (собеседования) для обучения по ОП 7М02201 «История». В программе содержатся общие сведения об организации и проведении экзамена, перечень тем и вопросов, знание которых определяет теоретический уровень подготовленности поступающих, список литературы по каждой дисциплине, критерии оценивания.

Во время собеседования абитуриент должен показать знания и уметь кратко и понятно отвечать на заданные вопросы.

Цели и задачи:

1. выяснить знание основных дат, понимание основных исторических процессов и понятий, закономерностей развития исторического процесса;
2. выявить умение ориентироваться в многообразии исторических концепций и фактов;
3. проверить умение абитуриента анализировать и интерпретировать события прошлого, реконструировать и моделировать исторический процесс.

Структура и критерии оценивания собеседования

Вступительное собеседование проводится в офлайн формате.

1. Структура

Вопросы по циклам биологических дисциплин:

- основы археологии;
- древняя и средневековая история Казахстана;

Время, отводимое на подготовку абитуриента к устному ответу по данному вопросу, не превышает 20 минут. После завершения подготовки абитуриент отвечает на вопрос и на дополнительные и/или уточняющие вопросы членов комиссии (не более 15 минут), соблюдением установленной очередности.

2. Критерии оценивания собеседования

№	Группа вопросов	Баллы
1	Полнота и правильность ответа	1-5
2	Логичность и последовательность ответа. Структурированность ответа	1-5
3	Осознанность, понимание изученного	1-5
4	Способность использовать историческую терминологию. Отсутствие ошибок при использовании научных терминов.	1-5
	Итого	20

Минимальное количество баллов, подтверждающее успешное прохождение собеседования, – 10 баллов.

3. Вопросы для проведения собеседования по образовательной программе 7М02201 «История»

- на базе высшего образования
- иностранные граждане

Тема 1. Теоретические направления археологии в системе гуманитарного знания. Процесс развития и формирования археологической терминологии. Формирование термина «археологическая культура». Использование методов естественных наук в археологии.

Тема 2. Новейшие открытия памятников каменного века за годы независимости. Общая характеристика каменного века Казахстана. Каменный век Восточного, Центрального, Южного и Западного Казахстана. Характеристика материальной культуры. Реконструкция и интерпретации памятников каменного века.

Тема 3. Бронзовый век. Общая характеристика бронзового века. Проблемы историографии эпохи бронзы Центральной Азии и Казахстана. Фундаментальные проблемы эпохи бронзы. Андроновская культурно-историческая общность.

Тема 4. Ранний железный век. Общая характеристика. Смена бронзового века железным: география процесса. Основные последствия освоения железа. Научные теории по освоению железа.

Тема 5. Проблемы сако-скифской культурно-исторической общности Евразии. Сако-скифская культурно-историческая общность. Проблема происхождения скифов, саков. Краткий обзор истории изучения скифов и саков. Ареал распространения скифской культуры. Знаковые памятники скифской культуры Причерноморья, Поднепровья, Алтая.

Тема 6. Основные проблемы археологии саков и усуней Казахстана. Локализация сакских племен. Элитарные сакские памятники Алтая, Тарбагатай, Жетысу, Центрального, Северного, Южного и Западного Казахстана. Сако-скифский звериный стиль. Проблема «золотых людей» в сакской культуре. Источники по истории усуней. Археологическая культура усуней. Искусство и религия.

Тема 7. Теоретические и методологические проблемы гунно-сарматского периода в археологии. Локализация сарматских племен. Аралтобинский «золотой человек». «Великое переселение народов».

Тема 8. Проблема происхождения тюрков. Этнонимы тюрк, ашина. Виды археологических памятников древнетюркской эпохи: погребальные сооружения, поминальные комплексы, наскальные изображения. Хронология и периодизация.

Тема 9. Монгольское завоевание. Улус Жошы. Кок-Орда и Ак-Орда. Восточный Дешт-и Кыпчак в XIV – начале XV вв.

Тема 10. Проблемы средневековых городов и поселений.

Тема 11. Великий Шелковый путь. Направления Великого Шелкового пути. Караванные пути древнего и средневекового Казахстана. Городская культура на Великом шелковом пути.

Тема 12. Тюркский каганат.

Тема 13. Формирование казахской народности.

Тема 14. Казахское ханство: причины возникновения, основные ханы.

Тема 15. Роль Казахского ханства в истории Евразии. Казахские жузы.

4. Әдебиет / Литература:

1. Алимбай Н., Муқанов М., Аргынбаев Х. Традиционная культура жизнеобеспечения казахов: Очерки теории и истории. – Алматы: Ғылым, 1998.
2. Аристов, Н.А. Этногенез и этническая история казахского народа. – Астана: Алтын кітап, 2007.
3. Археология. Учебник под ред. В.Л. Янина. – М., 2006.
4. Байпақов К.М. Қазақстанның ежелгі қалалары. – Алматы: Аруна Ltd., 2005.
5. Байпаков К.М. Древняя и средневековая урбанизация Казахстана (по материалам исследований Южно-Казахстанской комплексной археологической экспедиции). Книга 1. – Алматы, 2012; Книга II. – Алматы, 2013; Книга III. – Ч. 1. – Алматы, 2014; Книга III. – Ч. 2. – Алматы, 2015.
6. Байпаков К.М., Воякин Д.А. Выдающиеся археологические памятники Казахстана. – Алматы: Ин-т археологии МОН РК, 2014.
7. Байпақов К.М., Нуржанов А. Ұлы Жібек жолы және ортағасырлық Қазақстан. – Алматы: Қазақстан, 1992.
8. Байпаков К.М., Шарденова З.Ж., Перегудова С.Я. Архитектура городов Семиречья и Южного Казахстана. – Алматы, 2001.
9. Боталов С.Г., Гуцалов С.Ю. Гунно-сарматы Урало-Казахстанских степей. – Челябинск, 2000.
10. Деревянко А.П., Петрин В.Т., Таймагамбетов Ж.К. и др. Ранние палеолитические микроиндустриальные комплексы в травертинах Южного Казахстана. – Новосибирск, 2000.
11. Древние цивилизации Евразии: История и культура. – М.: Вост. лит., 2001.
12. Мельникова Е.В. Культура и традиции народов мира: этнопсихологический портрет. – М.: Диалог культур, 2006.

13. Мнацаканян М.О. Культуры. Этносы. Нации. Размышления об истоках и природе национальной общности. – М.: МГИМО-университет, 2005.
14. Этнокультурные процессы на территории Казахстана: (Древность, средневековье, современность) / КазГНУ им. аль-Фараби. – Алматы: Санат, 1996.
15. Кениг А. В. За создание отечественной этноархеологии // Методика комплексных исследований культур и народов Западной Сибири. – Томск. 2015.
16. Клейн Л. С. Археологические источники. – Спб., 2018.
17. Этнографо-археологические комплексы: проблемы культуры и социума. – Новосибирск., 2013.
18. Этнография как источник реконструкции первобытного общества. – М., 2017.
19. Клейн Л.С. Время в археологии. – СПб.: Евразия, 2009. – 384 с. 25. Кокорина Ю.Г. Терминосистема концептуальной области «Археология». – М.: Либроком, 2011. – 352 с.
20. Елеуов М. Археологиялық зерттеулердің әдістері: Оқу құралы. – Түркістан: Тұран, 2006. – 151 б.
21. Мартынов А.И., Шер Я.А. Методы археологического исследования. – М.: Высш. шк., 2002. – 240 с.

Мақсаттары мен міндеттері:

1. негізгі күндер туралы білімді, негізгі тарихи үрдістер мен ұғымдарды, тарихи үрдістің даму заңдылықтарын түсінуді анықтау;
2. тарихи тұжырымдамалар мен фактілердің алуан түрлілігін бағдарлау қабілетін анықтау;
3. талапкердің өткен оқиғаларды талдау және түсіндіру, тарихи үрдісті қайта құру және модельдеу қабілетін тексеру.

Әңгімелесуді бағалау құрылымы мен критерийлері

Кіріспе әңгімелесу офлайн форматта өткізіледі.

1. Құрылымы

Тарихи пәндер циклі бойынша сұрақтар:

- археология негіздері;
- Қазақстанның ежелгі және ортағасырлық тарихы;

Талапкерді осы мәселе бойынша ауызша жауапқа дайындауға бөлінген уақыт 20 минуттан аспайды. Дайындық аяқталғаннан кейін талапкер сұраққа және Комиссия мүшелерінің қосымша және/немесе нақтылайтын сұрақтарына (15 минуттан аспайтын) белгіленген кезектілікті сақтай отырып жауап береді.

1. Сұхбатты бағалау критерийлері

№	Сұрақтар тобы	Ұпайлар
1	Жауаптың толықтығы мен дұрыстығы	1-5
2	Логикалық және жауап дәйектілігі. Жауаптың құрылымдылығы	1-5
3	Зейін, зерттелген нәрсені түсіну	1-5
4	Тарихи терминологияны қолдану мүмкіндігі. Ғылыми терминдерді қолдануда қателіктердің болмауы.	1-5
	Барлығы	20

Сұхбаттың сәтті өткендігін растайтын ең аз балл саны-10 балл.

3. 7M02201 «Тарих» білім беру бағдарламасы бойынша сұхбатты өткізуге арналған сұрақтар

- жоғары білім базасында
- шетел азаматтары

Тақырып 1. Гуманитарлық білім жүйесіндегі археологияның теориялық бағыттары. Археологиялық терминологияны дамыту және қалыптастыру процесі. «Археологиялық мәдениет» терминінің қалыптасуы. Археологияда жаратылыстану ғылымдарының әдістерін қолдану.

Тақырып 2. Тәуелсіздік жылдарындағы тас ғасыры ескерткіштерінің соңғы ашылулары. Қазақстанның тас дәуірінің жалпы сипаттамасы. Шығыс, Орталық, Оңтүстік және Батыс Қазақстанның тас ғасыры. Материалдық мәдениеттің сипаттамасы. Тас дәуіріндегі ескерткіштерді қайта құру және түсіндіру.

Тақырып 3. Қола дәуірі. Қола дәуірінің жалпы сипаттамасы. Орталық Азия мен Қазақстанның қола дәуірі тарихнамасының мәселелері. Қола дәуірінің негізгі мәселелері. Андронов мәдени-тарихи қауымдастығы.

Тақырып 4. Ерте темір ғасыры. Жалпы сипаттама. Қола дәуірінің темірмен өзгеруі: процестің географиясы. Темірді игерудің негізгі салдары. Темірді игерудің ғылыми теориялары.

Тақырып 5. Еуразияның сако-скиф мәдени-тарихи қауымдастығының мәселелері. Сако-скиф мәдени-тарихи қауымдастығы. Скифтердің, сақтардың шығу тегі мәселесі. Скифтер мен сақтарды зерттеу тарихына қысқаша шолу. Скиф мәдениетінің таралу аймағы. Қара теңіз, Днепр, Алтайдың скиф мәдениетінің көрнекті ескерткіштері.

Тақырып 6. Қазақстанның сақтары мен үйсіндері археологиясының негізгі мәселелері. Сақ тайпаларын оқшаулау. Алтай, Тарбағатай, Жетісу, орталық, солтүстік, оңтүстік және Батыс Қазақстанның элиталық сақ ескерткіштері. Сако-скифтік аң стилі. Сақ мәдениетіндегі «алтын адамдар» мәселесі. Үйсін тарихы бойынша дереккөздер. Үйсіндердің археологиялық мәдениеті. Өнер және дін.

Тақырып 7. Археологиядағы ғұн-сармат кезеңінің теориялық және әдіснамалық мәселелері. Сармат тайпаларын оқшаулау. Аралтөбе «Алтын адам». «Халықтардың ұлы қоныс аударуы».

Тақырып 8. Түріктердің шығу тегі мәселесі. Түркі, ашина этнонимдері. Ежелгі түркі дәуіріндегі археологиялық ескерткіштердің түрлері: жерлеу құрылыстары, еске алу кешендері, жартастағы бейнелер. Хронология және периодизация.

Тақырып 9. Моңғол жаулап алуы. Ұлыс Жошы. Көк-Орда және Ақ-Орда. Шығыс Дешті және Қыпшақ XIV – XV ғасырдың басында.

Тақырып 10. Ортағасырлық қалалар мен елді мекендердің мәселелері.

Тақырып 11. Ұлы Жібек жолы. Ұлы Жібек жолының бағыттары. Ежелгі және ортағасырлық Қазақстанның керуен жолдары. Ұлы Жібек жолындағы қалалық мәдениет.

Тақырып 12. Түркі қағанаты.

Тақырып 13. Қазақ ұлтының қалыптасуы.

Тақырып 14. Қазақ хандығы: пайда болу себептері, негізгі хандар.

Тақырып 15. Еуразия тарихындағы Қазақ хандығының рөлі. Қазақ жүздері.

4. Әдебиет / Литература:

1. Алимбай Н., Муканов М., Аргынбаев Х. Традиционная культура жизнеобеспечения казахов: Очерки теории и истории. – Алматы: Ғылым, 1998.
2. Аристов, Н.А. Этногенез и этническая история казахского народа. – Астана: Алтын кітап, 2007.
3. Археология. Учебник под ред. В.Л. Янина. – М., 2006.
4. Байпақов К.М. Қазақстанның ежелгі қалалары. – Алматы: Аруна Ltd., 2005.
5. Байпақов К.М. Древняя и средневековая урбанизация Казахстана (по материалам исследований Южно-Казахстанской комплексной археологической экспедиции). Книга 1. – Алматы, 2012; Книга II. – Алматы, 2013; Книга III. – Ч. 1. – Алматы, 2014; Книга III. – Ч. 2. – Алматы, 2015.
6. Байпақов К.М., Воякин Д.А. Выдающиеся археологические памятники Казахстана. – Алматы: Ин-т археологии МОН РК, 2014.
7. Байпақов К.М., Нуржанов А. Ұлы Жібек жолы және ортағасырлық Қазақстан. – Алматы: Қазақстан, 1992.
8. Байпақов К.М., Шарденова З.Ж., Перегудова С.Я. Архитектура городов Семиречья и Южного Казахстана. – Алматы, 2001.
9. Боталов С.Г., Гуцалов С.Ю. Гунно-сарматы Урало-Казахстанских степей. – Челябинск, 2000.
10. Деревянко А.П., Петрин В.Т., Таймагамбетов Ж.К. и др. Ранние палеолитические микроиндустриальные комплексы в травертинах Южного Казахстана. – Новосибирск, 2000.
11. Древние цивилизации Евразии: История и культура. – М.: Вост. лит., 2001.
12. Мельникова Е.В. Культура и традиции народов мира: этнопсихологический портрет. – М.: Диалог культур, 2006.

13. Мнацаканян М.О. Культуры. Этносы. Нации. Размышления об истоках и природе национальной общности. – М.: МГИМО-университет, 2005.
14. Этнокультурные процессы на территории Казахстана: (Древность, средневековье, современность) / КазГНУ им. аль-Фараби. – Алматы: Санат, 1996.
15. Кениг А. В. За создание отечественной этноархеологии // Методика комплексных исследований культур и народов Западной Сибири. – Томск. 2015.
16. Клейн Л. С. Археологические источники. – Спб., 2018.
17. Этнографо-археологические комплексы: проблемы культуры и социума. – Новосибирск, 2013.
18. Этнография как источник реконструкции первобытного общества. – М., 2017.
19. Клейн Л.С. Время в археологии. – СПб.: Евразия, 2009. – 384 с. 25. Кокорина Ю.Г. Терминосистема концептуальной области «Археология». – М.: Либроком, 2011. – 352 с.
20. Елеуов М. Археологиялық зерттеулердің әдістері: Оқу құралы. – Түркістан: Тұран, 2006. – 151 б.
21. Мартынов А.И., Шер Я.А. Методы археологического исследования. – М.: Высш. шк., 2002. – 240 с.